

Översatte Erasmus de sista versarna i Uppenbarelseboken från Vulgata?

av Dr Thomas Holland

Utdrag från Dr Thomas Hollands bok Crowned With Glory C2000

Uppenbarelseboken 22:19 livets bok och de sista sex versarna i Uppenbarelseboken 22.

”Och om någon tar bort något från orden i denna profetias bok, så skall Gud ta bort hans del från livets bok och från den heliga staden och från det som är skrivet i denna bok.”

Medan fokus i denna vers handlar om frasen ”livets bok” i motsats till ”Livets träd” är det en djupare mening här. Handskriften Codex 1r som användes av Desiderius Erasmus för att producera sitt Nya Testamente på grekiska har inte med de sista sex verserna i Uppenbarelseboken kap. 22. Man tror att Erasmus tog den latinska Vulgata-översättningen och översatte de verserna tillbaka till grekiska. [1] Om vi antar att den hypotesen är sann måste vi fråga oss följande: Först, om Erasmus verkligen använde sig av den latinska Vulgata översättningen för att lägga till dessa sista sex verserna, innebär det att den latinska översättningen har korruperat texten? För det andra, var Codex 1r verkligen den enda grekiska handskriften som Erasmus använde för det här stycket?

Latinets Vulgata översättning och den grekiska Textus Receptus var säkerligen liknande i de sista sex verserna. Detta vore ju naturligtvis självklart om latinet grundades på tidiga grekiska handskrifter som överensstämmer med Textus Receptus. Vi måste komma ihåg att de flesta grekiska handskrifter från andra, tredje och fjärde århundradet inte har överlevt tidens gång. Men Vulgata och Textus Receptus är inte identiska heller. T.ex. sammanfattningen i Upp. 22:20 står det så här i Textus Receptus: Amen, Nai erchou kurie Iesou (Amen, ja kom Herre Jesus) På latin blir det, amen veni Domine Iesu (Amen kom Herre Jesus).

Textus Receptus inflikar ett tillägg, nai (sv ja) ett tillägg som inte finns varken i den grekiska kritiska texten eller i latinets Vulgata. (I Reformationsbibeln står det ”ja” men inte i 1917, övers. anm.) Om Erasmus översatte den latinska texten tillbaka till grekiska, gjorde han ett fantastiskt jobb. Dessa sex verser består av 136 grekiska ord i Textus Receptus och 132 ord i den Kritiska Texten. Det är bara 18 textvarianter inom dessa verser när de två texterna jämförs. [2] Sådana textvarianter i både antal och natur är gemensamt genom hela NT för dessa två grekiska texter. T.ex. de föregående sex verserna Upp. 22:10-15 har 14 textvarianter som är av samma natur och i Upp. 21:3-8 finner vi inte mindre än 20 textvarianter.

Man kan därför vänta sig ett större antal textvarianter om Erasmus hade översatt från latin tillbaka till grekiska och ändå är de båda texterna

mycket nära varandra. Även om han översatte från latin till grekiska skulle det inte ha någon inverkan på läran om bevarandet av bibelordet. Att bevara kräver helt enkelt att Gud har bevarat och bibehållit orden genom generationerna från den tid när de kom till, allt intill den tid som är nu och i framtiden. Det kräver inte att orden bevaras endast på originalspråken. Men detta för oss till den andra frågan: Översatte Erasmus verkligen latinet tillbaka till grekiska? Textforskaren Herman C. Hoskier påstod att Erasmus inte gjorde så. Istället påstod han att Erasmus använde andra grekiska handskrifter som t.ex. 2049 (som Hoskier kallar 141) och bevis finns som tycks stödja hans åsikt. [3]

Handskrift 2049 innehåller den läsart som finns i Textus Receptus och som innehåller textvarianten i Upp. 22:19. Till detta kan vi tillägga den grekiska handskriften 296 och marginalen till 2067. Den grekiska text som kopierats av Erasmus i Upp. 22:16-21 reflekterar ett samband som finns på andra ställen i Textus Receptus, och antyder att det har kopierats från antingen grekiska handskrifter och inte översatts till latin och sedan tillbaka till grekiska. I Upp 22:16 finner vi frasen tou dabid (the David, eng. Davids sv.) i Textus Receptus som motsats till den Kritiska Textens dauid (David). Medan engelskan skulle översätta de två orden identiskt är det intressant att märka att i Upp. 3:7 finner vi samma sak. I stycket där Textus Receptus placerar bestämda artikeln framför namnet David precis som i Upp 22:16 medan den Kritiska Texten inte använder bestämd artikel framför namnet David i någon av dessa ställen. (Svenskan använder inte best. art. framför namn, övers. anm.)

I motsats till detta kan man anmärka att i Erasmus text i Upp. 22:16 har man stavat på ovanligt sätt, t.ex. elthe (komma) istället för det normala erchou (komma). Detta antyder att Erasmus kopierade från en grekisk handskrift och inte översatte från latin. Man ska komma ihåg att Erasmus var en av de största lärde och tänkare i sin tid. Han kunde grekiska och flera andra språk flytande. Han hade säkert vetat att det normala ordet i Nya Testamentet för "komma" inte är elthe utan i stället erchou. Erasmus använde erchou i Upp. 22:7, 22:12, och även i 22:20. Det måste ha funnits en orsak för Erasmus att frågå

ordets normala form och skriva elthe i 22:17. Det latinska ordet för "komma" i 22:17 är samma latinska ord i 22:20, veni (imp. kom i sv. övers anm.) Detta antyder vidare att Erasmus verkligen inte översatte från latin, men använde ytterligare en grekisk handskrift, snarare än Codex 1r.

Likaså finns det textbevis för läsarten Livets bok i stället för Livets träd. Som vi har sett här ovan, står den läsarten i några få grekiska handskrifter. Det är den huvudsakliga formuleringen bland de latinska vittnesbörderna. Frasen "livets bok" är även formuleringen i den gamla bohairiska versionen. Slutligen finns formuleringen i Ambrosius skrifter (397 e.Kr.) Bachiarius (sent 300-tal) Primasius (552 e.Kr.) och Haymo (800-talet.)

Man måste också beakta Bibelns eget bevis. Frasen Livets Träd förekommer sju gånger i Gamla Testamentet och tre gånger i Nya Testamentet. I dessa verser kan vi läsa att vi ska få äta av detta träd, och detta träd som fanns i Eden, ska komma igen i evigheten. Idén att man kan få sin del borttagen från livets träd, verkar främmande för Skriften. Men frasen livets bok dyker upp sju gånger till i Nya Testamentet (Fil. 4:3, Upp. 3:5, 13:8, 17:8, 20:12, 15, och 21:27.) I varje enskilt fall finner vi att livets bok antingen innehåller eller inte innehåller namn, eller också har namn blivit utstrukna ur den. Därför är meningen "och om någon tar bort något från orden i denna profetias bok så skall Gud ta bort hans del från livets bok" ytterst samstämmigt med andra bibeltexter.

Som man kan se från den här texten, är varningen olycksbådande. Medan man kan förstå det här stycket som tillämpligt endast för Uppenbarelseboken är det klart från andra bibelställen, att det gäller hela Skriften (5:e Mos. 4:2, Ordspr. 30:6). När det gäller de verser som har diskuterats här, måste vi dra den slutsatsen att i överföringsprocessen har det antingen lagts till eller dragits ifrån texten något. Det är där problemet ligger och det måste tas på allvar. Vetenskap är någonting ädelt och hedervärt. Men det är det inte längre om det börjar göra anspråk på Guds auktoritet. Hur som helst, vilar inte vår överlåtelse så mycket på vår lärdom som på Honom som är Allvetande.

[1] Erika Rummel, *Erasmus' Annotations on the New Testament: From Philologist to Theologian* (Toronto: University of Toronto Press 1986), 93. Det påstås att Erasmus öppet deklarerat i Annotations i utgåvan 1516 (sid.675) att han "ex nostris Latinis supplevimus Graeca" (överfört till grekiska från latin). På så sätt fastslås det att de sista sex verserna i Upp. kap. 22 översattes tillbaka från Vulgata till grekiska. Men omtryckningen av Erasmus utgåva från 1516 innehåller inte den frasen på sidan 675 i hans Annotations som är sammanfattningen av hans kommentar om Uppenbarelseboken. Den frasen finns heller inte någon annanstans i den utgåvan.

[2] Här kommer sjuutton olika skillnader i texten i dessa sex verser. På grund av denna fotnots natur, har jag inte translittererat de grekiska orden.

Textus Receptus

Tou dabid (Davids)
 kai orqrinou (och morgon)
 elqe (kom)
 elqe (kom)
 elqetou kai (han skall komma)
 lambanetou to (den som vill får ta)
 summartuoumai (för jag vittnar för var och en)
 epitiqh prou tauta (lägger något till dem)
 bibliou (bok)
 afairh (tar bort)
 bibliou (bok)
 afairhsei (skall .. ta bort)
 bibliou (bok)
 kai toun (och i)
 en bibliou (i denna bok)
 amen nai ercou (Amen, ja kom)
 kuriou emoun ihsou khristou (vår Herre Jesu Kristi)
 meta pantoun umoun amen (vare med er alla Amen)

Den Kritiska Texten

dauid (Davids)
 o prwinou (morgonen)
 ercou (kom)
 ercou (kom)
 ercesqou (han komme)
 labetou (han tage)
 martyrou ego (för var och en... betyder jag detta)
 epiqh ep auta (lägger något till dem)
 tou bibliou (bok eg. boken)
 afeih (tager bort)
 tou bibliou (bok, eg. boken)
 afelei (skall .. ta ifrån)
 tou xulou (träd)
 toun (i.. finns inte på samma sätt i sv.)
 en tou bibliou (i denna bok, eg. i boken)
 amen ercou (Amen, kom)
 ihsou khristou (Herren Jesu)

 meta toun agioun (vare med alla)

[3] H.C. Hoskier, *Concerning the Text of the Apocalypse*, vol. 2 (London: Bernard Quarich, ltd, 1929), 644.